

אוביטר

ביטאון הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית

תוכן עניינים

"אפילו שהמצב מאתגר חשוב לזכור שהכל לטובה. נסו להוציא את הטוב מהסיטואציה, גם מהדברים הכי קטנים".
רום ברקו < 16

דבר הדיקנית ודבר המערכת	5
מגדלור של תבונה // זרקור לזכרה של פרופ' רותי גביזון	6-9
פורצות דרך // ראיון עם ד"ר ליאורה דהן כץ וד"ר רננה קידר	10-14
פקולטה בצל המגפה // סטודנטים מהפקולטה מספרים על ההתמודדות עם הקורונה	15-19
הגיבורים של החלשים // עו"ד אוהד אמר על הקליניקה ליוצג אוכלוסיות בפריפריה	20-23

לחצו כאן למעבר לפרסומי סגל הפקולטה למשפטים בחודשי פברואר-יולי 2020 <<

עורכת: קורל מל // מערכת: נועה באום, ליאור וינשטיין // עיצוב גרפי: סטודיו ענבל קונסט // יצירת קשר: הפקולטה למשפטים, האוניברסיטה העברית בירושלים הר-הצופים, livnaty@savion.huji.ac.il

תכניות לימודים לתואר מוסמך במשפטים (M.A., LL.M.)

תכנית מנהלים ללימודי תואר מוסמך במשפטים

- תכנית ייחודית המיועדת לעורכי-דין ומשפטנים בכירים;
- מורי התכנית הם חברי הסגל האקדמי הבכיר של הפקולטה;
- הקורסים פתוחים אך ורק לתלמידים המשתתפים בתכנית;
- משך הלימודים שלושה סמסטרים וניתן להתחיל את הלימודים בכל אחד מהסמסטרים;
- הלימודים מתקיימים בימי שלישי אחר-הצהריים ובימי שישי;
- היקף הלימודים הוא 34 נקודות זכות הכולל: עשרה קורסים, כל-אחד בהיקף 3 נקודות זכות, ושני סמינרים;
- בין הקורסים המוצעים: דיני נזיקין למוסמך, דיני מיסים למוסמך, סוגיות חדשניות בדיני עבודה, משפט בינלאומי פלילי, סוגיות מתקדמות בדיני חברות, משפט בינלאומי פומבי, דיני חוזים, סוגיות במשפט הפרטי: עיון משווה לאור המשפט העברי.

לימודים לתואר מוסמך במשפטים (LL.M.) במסלול עיוני ובמסלול מחקרי

- התכנית מיועדת לבעלי תואר בוגר מצטיינים;
- בוגרי התכנית מוערכים מאוד במגזר הפרטי, הציבורי והאקדמי;
- הלימודים לתואר מוסמך במשפטים בפקולטה הם ברמה האקדמית הגבוהה ביותר;
- מרבית הקורסים בתכנית ייחודיים לתלמידי תואר מוסמך;
- היקף הלימודים הוא 32 נקודות זכות הכולל: קורסי חובה כלליים; קורסי חובה באחד ממסלולי ההתמחות הבאים: משפט ציבורי ובינלאומי, משפט אזרחי, משפט פלילי ומשפט עברי וחדש - משפטים ומדעי החברה בשיתוף המחלקה למדע המדינה; השתתפות בסדנאות מחקר; סמינרים; קורסי בחירה; עבודת גמר במסלול המחקרי בלבד.

<<< **לפרטים נוספים ולהרשמה:** גב' יפה אליהו-לוי, רכזת התכנית, טלפון: 02-5883880. כתובת דוא"ל: yafae@savion.huji.ac.il

<<< **להרשמה ולפרטים נוספים:** גב' פאולה צמת, רכזת לימודי מוסמך, טלפון 02-5882545; כתובת דוא"ל: paulaz@savion.huji.ac.il

דבר הדיקנית // פרופ' דפנה לוינסון-זמיר

קדימה בכל המישורים. כך, למשל, בדירוג הבינלאומי הנחשב ביותר בתחום המשפטים, המפורסם על ידי אוניברסיטת שנחאי ג'יאנטונג, עלינו בשנת 2020 מן המקום ה-33, ושמרנו על מקומנו כפקולטה למשפטים המובילה בישראל.

צילום: נוא גבריאל

לפקולטה יש סגל אקדמי מעולה ומתבצעים בה מחקרים מרתקים ופורצי דרך. בד בבד, אנו ממשיכים כל העת לקלוט חברי סגל נוספים ולהתפתח בכיוונים חדשים. אף שחתך הקבלה לפקולטה הוא הגבוה בישראל, הביקוש ללימודי משפטים בירושלים רק הולך וגובר. התברכנו בתלמידים מצטיינים בעלי אחריות חברתית עמוקה, והבוגרות והבוגרים שלנו צולחים את בחינות הלשכה בציונים הגבוהים ביותר מבין המוסדות המשפטיים בארץ.

קריאה בגיליון החדש של "אוביטר" תאפשר לכם הצצה על הפעילויות וההישגים המרשימים של מורי ותלמידי הפקולטה. הגיליון גם מפנה זרקור לזכרה של פרופ' רותי גבזון ז"ל, אחת מן המשפטניות המבריקות והמשפיעות ביותר בישראל ומחוצה לה, שלצערנו הרב נפטרה לאחרונה.

אני מאחלת לכם שנה טובה – שנת בריאות, אושר, הצלחה מקצועית והגשמה עצמית.

אני שמחה להציג בפניכם את הגיליון החדש של "אוביטר" – ביטאון הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית.

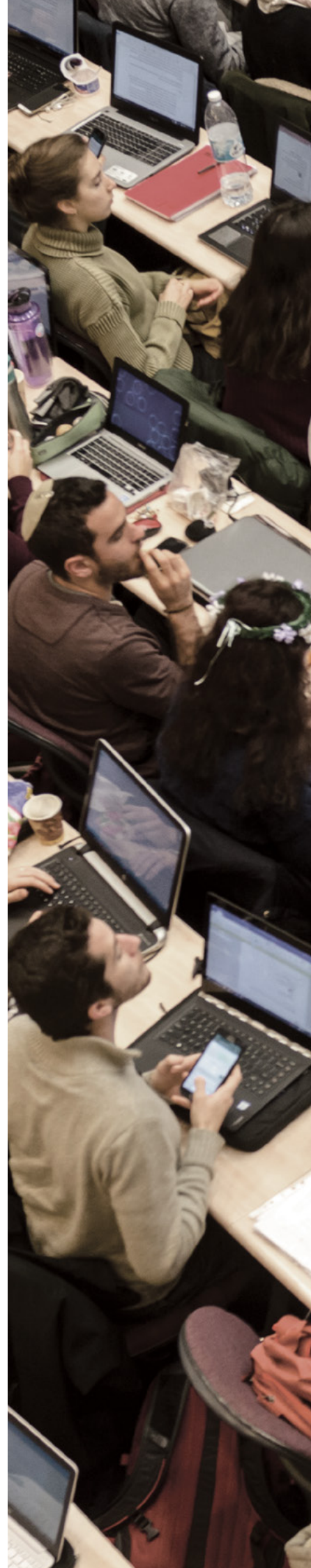
אין זה סוד שהשנה שחלפה היתה מאתגרת מאוד. ההתמודדות עם משבר הקורונה היתה לא פשוטה, לא רק לפקולטה למשפטים אלא לחברה הישראלית בכללותה ולעולם כולו. מאז פרוץ המשבר, מורי ועובדי הפקולטה עושים לילות כימים כדי לקיים עד כמה שאפשר את שגרת הלימודים והבחינות. אתגר מיוחד נבע מכך שאנו כפקולטה לא פועלים בחלל ריק, אלא מתמודדים עם ההנחיות המשתנות בתוך האוניברסיטה ומחוצה לה. שמחנו למצוא את נציגי אגודת הסטודנטים למשפטים שותפים מלאים לשיח פתוח ופורה בניסיונות למצוא פתרונות לקשיים שהתעוררו. למרות הקשיים האובייקטיביים, אני גאה בכך שהפקולטה המשיכה להיות פעילה ותוססת ולצעוד

דבר המערכת

זו, עלינו לשאת את עינונו אליהם. אנחנו מאחלים לכם שנת לימודים פורייה ומוצלחת, שנדע להתמודד עם כל אשר יבוא, ושהמגיפה תחלוף במהרה. וכמובן – קריאה מהנה!

המערכת

אנחנו מתרגשים להציג בפניכם את גיליון מספר 5 של "אוביטר", ביטאון הפקולטה המתחדש. הגיליון, אשר נכתב בצל המגיפה העולמית שהשפיעה על חיי כולנו, מכיל ראיונות מעוררי השראה עם אנשים אשר דווקא בתקופה קשה

תכניות לימודים לתואר מוסמך M.A. בקרימינולוגיה

המכון לקרימינולוגיה מציע ארבעה מסלולי לימוד לתואר מוסמך בקרימינולוגיה:

מוסמך בקרימינולוגיה - מחקרי
תכנית המכוונת למעוניינים לחקור סוגיות בקרימינולוגיה ולהמשיך בדרך אקדמית. היקף הלימודים בתכנית הוא 32 נ"ז אשר נלמדות בשנתיים אקדמיות. כתיבת התזה נעשית בשנה השלישית.

מוסמך בקרימינולוגיה - עיוני
תכנית העוסקת בהעמקת הידע התאורטי ובפתיחת צוהר למדע הקרימינולוגיה. היקף הלימודים בתכנית הוא 40 נ"ז אשר נלמדות בשנתיים אקדמיות.

מוסמך בקרימינולוגיה בהתמחות באכיפת חוק
תכנית אשר מכוונת לאנשים העוסקים בתחומי אכיפת החוק על גווניה השונים. היקף הלימודים בתכנית הוא 44 נ"ז, אשר נלמדות במשך שלושה סמסטרים: א', ב' וק"ץ. התלמידים יתקיימו את חובותיהם במהלך שנה קלנדרית אחת. הלימודים יתקיימו בימים: ב' (בשעות אחר הצהריים) ו-1' (בשעות הבוקר).

מוסמך בקרימינולוגיה בהתמחות במדע פורנזי - מחקרי / עיוני
תכנית ייחודית אשר מתמקדת בנושא הזיהוי הפלילי, ניתן ללמוד כמסלול מחקרי או כמסלול עיוני, היקף הלימודים בתכנית הוא 44 נ"ז, אשר נלמדות במשך שלושה סמסטרים, א' ב' וק"ץ. התלמידים/ות ישלימו את חובותיהם במהלך שנה קלנדרית אחת. הלימודים יתקיימו בימים ב' ו-1'.

* לא כולל לימודי השלמה
** למסלול המחקרי יתוספו קורסים מתקדמים לכתובי התזה, שילמדו בשנה העוקבת.
הקבלה לתכנית היא על סמך לימודי התואר הראשון.

למידע נוסף והרשמה:
אתר המכון לקרימינולוגיה: criminology.huji.ac.il
אתר הפקולטה למשפטים: law.huji.ac.il
בקרר אונתו גם בפייסבוק: www.facebook.com/TheInstituteofCriminology
טל': 02-5494961
מירי מסקל: mirim@savion.huji.ac.il | 02-5880485
נטע איצקוביץ': netam@savion.huji.ac.il | 02-5494960
פאולה צמח - הפקולטה למשפטים: paulaz@savion.huji.ac.il | 02-5882545

הפקולטה למשפטים
FACULTY OF LAW
كلية الحقوق

מגדלור של תבונה

זרקור לזכרה של פרופ' רותי גביזון

■ קורל מל

פרופ' רותי גביזון ז"ל הייתה אחת המשפטניות המבריקות והבולטות בפקולטה, על כך העידו חבריה לסגל המרצים אשר עבדו עמה לאורך השנים. "הדבר שהכי אפיין אותה היה אומץ הלב" העיד פרופ' אלון הראל; "היא הייתה מקור גאווה לכולנו" ספד לה פרופ' יואב דותן ופרופ' יובל שני אף הוסיף כי "ברותי היה שילוב נדיר של חתירה בלתי מתפשרת אל האמת עם הכרה בצורך הפרגמטי להתפשר".

השלושה, חברי סגל הפקולטה, הקפידו לכנות את פרופ' גביזון כ"רותי", כי "כך היא ביקשה שנקרא לה". שיחה מרתקת אודות המשפטנית האמיצה שנפטרה באוגוסט האחרון, בגיל 75.

פרופ' רותי גביזון נולדה בירושלים וגדלה בחיפה. היא חזרה לירושלים כאשר החלה ללמוד תואר במשפטים באוניברסיטה העברית. שנה לאחר מכן, כמעין מקדימה את זמנה, החלה גם ללמוד לתואר בוגר בכלכלה ובפילוסופיה (השילוב של השלושה נמצא כיום בתוכנית 'מכפיל' בהובלת פרופ' אילן בנשלום). גביזון

המשיכה לתואר מוסמך במשפטים ועברה לאוניברסיטת אוקספורד על מנת לכתוב דוקטורט בפילוסופיה של המשפט. מיד אחר כך התקבלה לסגל הפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית תוך שהיא פעילה מרכזית באגודה לזכויות האזרח ובמכון ון ליר. "כשהייתי סטודנט בשנתי הראשונה בפקולטה למשפטים, <<<

הכוח המוביל בהקמת קהילת זכויות האדם בישראל, רותי גביזון ז"ל.

עמדותיה אתגרו את התפיסה הקונבנציונלית.

**"רותי הייתה זקנת השבט
בפקולטה, והיינו מתייעצים
איתה המון. בתור דיקן
לשעבר, היו לי התלבטויות
קשות וגביזון תמיד הייתה
אוזן קשבת. תמיד יכולת
לשמוע ממנה משהו מעניין,
מורכב, מקורי, עצה שלא
יכולת לקבל מאף אחד אחר,
היא הייתה באמת 'מגדלור
של תבונה'."**

לתפקיד שיש למשפט כמחולל שינויים חברתיים. במובן הזה אני שותף לדעותיה. בהתאם לכך, היא לא הייתה בטוחה שתפקידו של בית המשפט הוא לנסות לפתור, באמצעות שיח של זכויות משפטיות, מחלוקות ערכיות עמוקות."

בשלב מסוים בתהליך, לאור התבטאויותיה נגד האקטיביזם השיפוטי, הפכה גביזון למזוהה עם המחנה הימני במפה הפוליטית. באותה העת היא גם הקימה את ארגון 'מציל' ה' - מרכז למחשבה ציונית, יהודית, ליברלית והמוניסטית, שתפקידו היה ליישב את הקונפליקט בין האופי הלאומי והיהודי-ציוני של המדינה, לבין זכויות האדם. אבל היא בהחלט הייתה "רוח עצמאית" כפי שכינה אותה **הראל**, "כדרכה היא אמרה את עמדותיה. העמדות שלה לגמרי נבעו ממנה,

"רוח עצמאית" גביזון בהרצאה השנתית ע"ש ליונל כהן 2018.

מאף אחד אחר, היא הייתה באמת 'מגדלור של תבונה'". הוסיף **דוֹתן**. "אחת העצות הנבונות שקיבלתי ממנה" שיתף **הראל** "היה כשנסעתי לדוקטורט. במהלך תקופת הדוקטורט יש לכל אדם עליות ומורדות. בשלב מאוד מוקדם של המסע היא אמרה לי 'תקשיב, זו לא העבודה הכי חשובה שתעשה. אתה צריך להתייחס לכזה כאל שלב ולא כאל פסגת ההישגים האינטלקטואליים שלך'. זו הייתה עצה מאוד חשובה, שסייעה לי לצלוח את הדוקטורט."

לסיכום, מוסיף **דוֹתן** כי אין זה מקרי שמותה הלא צפוי של גביזון גרר הספדים מכלל הסקטורים. "זו מכה קשה ומפתיעה, וזה משקף את תחושת האובדן הכללית של כולם". גם **שני** מסכם "רותי ואני חלקנו את אותו יום הולדת, ומאז שגילינו זאת - לפני כעשור, הקפדנו לברך זה את זה בברכת יום הולדת משותף שמח. היא מאוד תחסר לי."

מוקדש לזכרה של רותי גביזון - פרופסור, משפטנית, חוקרת, כלת פרס ישראל, וכלת פרס א.מ.ת. ■

ולא משום לחצים - מימין או משמאל. אף על פי ששמה נקשר לחיכוכים, לשינוי עמדות, ולמחנות פוליטיים, גביזון נתפסה בקרב עמיתיה כבעלת הבנה עמוקה מאוד של יחסי אנוש. "היא תמיד התאמצה על מנת לאפשר דיאלוג בין השבטים השונים שחיים בחברה הישראלית", סיפר **דוֹתן**, "לאחר שחזתה בתהליך ההיווצרות של השסעים החברתיים אצלנו, היא עשתה ניסיונות ליצור מצע רעיוני משותף שעל בסיסו יוכלו כל החלקים של החברה הישראלית להמשיך ולקיים חברה אחת תקינה ונאורה."

"הייתה לה בהחלט נכונות רבה לפתור קונפליקטים ומצוקות של אנשים אחרים" שיתף **הראל** וסיפר כי גביזון עשתה מאמצים גדולים כדי לפתור קונפליקט אישי שהיה לו עם עמית אחר.

"רותי הייתה זקנת השבט בפקולטה, והיינו מתייעצים איתה המון. בתור דיקן לשעבר, היו לי התלבטויות קשות וגביזון תמיד הייתה אוזן קשבת. תמיד יכולת לשמוע ממנה משהו מעניין, מורכב, מקורי, עצה שלא יכולת לקבל

**"היה פער בין החשיבות
העניינית של עמדותיה
של רותי לבין הבולטות
הציבורית שלהן, אבל מנגד
חשוב לומר שהן לא נדחקו
לאחור מבחינת השפעתן על
מקבלי ההחלטות בישראל."**

פתוחה ומכילה. "לרותי היו כמעט בכל עניין עמדות שאתגרו את התפיסה הקונבנציונלית, אבל הייתה בה גם פתיחות רבה לגישות האחר. המאמץ הכן שלה לשכנע את האחר והנכונות להשתכנע מהאחר, הפכה אותה לקולגה אקדמית ולבת שיח כל כך משמעותית ומיוחדת" ציין **שני**.

"צריך לומר" סיפר **דוֹתן** "שרותי הייתה אי של עמדות מורכבות. היא תמיד ראתה כמה צדדים לכל בעיה, זה אמנם אופייני ללא מעט אנשי אקדמיה, אולם עמדות כאלה, אשר נפתחות ב'כן, אבל...' הן עמדות שמטבע הדברים נדחקות אחורה. קשה למסגר אותן, התקשורת לא יודעת לאיזה מחנה לשייך אותך ומתקשה 'לשווק' אותן תקשורתית. לכן אפשר להגיד שהיה פער בין החשיבות העניינית של עמדותיה של רותי לבין הבולטות הציבורית שלהן, אבל מנגד חשוב לומר שהן לא נדחקו לאחור מבחינת השפעתן על מקבלי ההחלטות בישראל. אני חושב שגביזון הייתה מוכרת ומוערכת מאוד ע"י שורה ארוכה של אנשים ששייכים להנהגה הפוליטית בישראל."

**"המאמץ הכנה שלה
לשכנע את האחר והנכונות
להשתכנע מהאחר, הפכה
אותה לקולגה אקדמית
ולברת שיח כל כך
משמעותית ומיוחדת."**

בסוף שנות ה-90 נפל דבר וקהילת זכויות האדם בישראל השתנתה, הפכה ליותר רדיקלית ויותר מזוהה עם השמאל. "זה לא היה לטעמה של רותי" מספר **הראל** "באותן שנים היא הפכה למבקרת מאוד תקיפה של האקטיביזם השיפוטי של השופט ברק. היא הייתה אז לראשונה שעושה זאת הן מתוך לב קהילת זכויות האדם והן מתוך לב קהילת המשפטנים בישראל."

בהקשר זה מצוין **דוֹתן** כי עבודתה של גביזון בתחום תורת המשפט ובתחום הקשר שבין משפט וחברה הובילה אותה "לעמדה ספקנית בקשר

<<< רותי לימדה תורת המשפט, מאוד רציתי ללמוד אצלה אבל דווקא באותה שנה היא נסעה ללמד בייל", מספר **פרופ' אלון הראל**, מרצה לתורת המשפט. "כאשר חזרה, היא לימדה קורס בחירה של הפילוסופיה של המשפט, ולקחתי את הקורס הזה. אהבתי והערכת אותה. באותה תקופה היא לקחה על עצמה את ההנהגה של האגודה לזכויות האזרח ומכיוון שגם אני התנדבתי באגודה, זכיתי להיות אצלה בבית, בישיבות האגודה. אחר כך הייתי עוזר הוראה בקורס שלה לתורת המשפט, ובמסגרתו נפגשתי עמה די הרבה. היא סייעה לי מאוד בהחלטה לנסוע לאנגליה וקישרה אותי ל**פילוסוף יוסף רז**, שלימים היה המנחה שלי לדוקטורט."

גם **פרופ' יובל שני**, בין היתר מרצה למשפט בינלאומי, מספר כי למד אצל גביזון. "הקורס שלה בנושא משפט וחברה היה מבחינתי קורס 'פוקח עיניים' שחשף אותי בפעם הראשונה, ממש בסוף הלימודים, לתיאוריה ביקורתית בדרך מעניינת ואקטואלית. הייתה לו תרומה חשובה להחלטה שלי לבחור בקריירה אקדמית. מאוחר יותר, כאשר הצטרפתי לסגל הפקולטה וקיבלתי על עצמי את ניהול 'מרכז מינרבה לזכויות האדם', רותי הייתה ראש הוועדה המפקחת על המרכז ועבדנו זה לצד זה באופן צמוד לאורך כמה שנים. המשכנו להיות בקשר טוב ורציף בכל השנים שחלפו מאז."

דרכה של גביזון השתלבה גם בזו של **פרופ' יואב דוֹתן**, מרצה למנהל ציבורי ודיקן הפקולטה בעבר, "פגשתי אותה עוד כשהייתי דוקטורנט אבל בהמשך עבדנו ביחד על הספר 'אקטיביזם שיפוטי בבג"ץ' שפורסם בתחילת שנות ה-2000. יש לומר גם שגביזון קראה לא מעט טיוטות של דברים שכתבתי והעירה עליהם הערות. התברכתי."

השלושה, מעידים שרותי הייתה אישה דעתנית ושכלתנית, אך גם

צילום: ברונו שרביט

מעוניינת להעניק את הכלים לבחון מחדש כל עמדה שהיא. ד"ר ליאורה דהן כץ.

שפילוסופיה עניינה אותי כבר אז, לא ידעתי שאני מעוניינת להשתלב באקדמיה בעתיד.

אחרי הלימודים התמחיתי במחלקה הבינלאומית במשרד יגאל ארנון, שם התעסקתי בעיקר במיזוגים ובפירמות, ולכאורה זנחתי את העיסוק בפילוסופיה. כשסיימתי את ההתמחות חזרתי לאוניברסיטה העברית לעשות את התואר השני במשפטים, בחרתי במסלול המחקרי, התמקדתי בפילוסופיה של המשפט והמנחה שלי היה פרופ' אלון הראל.

במקביל ללימודי המשפטים המשכתי ללמוד קורסים מתקדמים בספרות אנגלית ובפילוסופיה והתחלתי להבין שהעיסוק שמעניין אותי כולל התבוננות מתודולוגית לתוך המשפט. לאחר מכן, כתבתי דוקטורט בייל תחת הנחייה צמודה בתחומי <<<

בזכות השירות הלאומי שעשיתי בבית הילד בגילה. המוסד, שקיים גם היום, נותן מענה לילדים ממשפחות במצב מאוד מאתגר. בפעם הראשונה בחיי ראיתי את המפגש הלא נעים של הילדים והוריהם עם העולם המשפטי. היו דרכים שבהן יכולתי לעזור להם, למשל בלימודים וביחסים החברתיים אבל לא היו לי כלים לעזור באופן מקצועי מבחינה משפטית. כך, התעורר בי רצון להיכנס לעולם המשפט.

אז מה המסלול האקדמי שעברת? "למדתי באוניברסיטה העברית תואר ראשון דו חוגי במשפטים וספרות אנגלית. השילוב בין השניים העניק לי את היכולת לאמץ נקודת מבט שמשלבת תחומי ידע שונים, דבר שהשפיע מאוד על האופן שבו אני מתייחסת למשפט. על אף

ד"ר ליאורה דהן כץ

היכרות הראשונה של ד"ר ליאורה דהן כץ, פילוסופית של הענישה, עם הדין הפלילי, היה הרבה לפני הלימודים בפקולטה, עוד כשעשתה שירות לאומי עם נוער בסיכון. אז, היא החליטה לזנוח את שלל התוכניות הקודמות שלה ללמוד מדעים מדויקים באוניברסיטה, ולעשות שינוי של 180 מעלות וללמוד בפקולטה למשפטים באוניברסיטה העברית. וואו, למעשה בחרת במסלול חיים שונה לגמרי ממה שתכננת מלכתחילה. איך זה קרה? "העניין במשפט הפלילי, התחיל

פודצות דדו

ראיון עם שתיים מהחוקרות הצעירות ומהבטיחות של הפקולטה: ד"ר ליאורה דהן כץ וד"ר רננה קידר

ליאור וינשטיין

ד"ר רננה קידר שואפת לפתוח קורס תכנות בסיסי לסטודנטים למשפטים כי "צריך להתעדכן עם העולם המודרני"; ד"ר ליאורה דהן כץ, דוגלת בשיטת לימוד המכונה 'פרקליטו של השטן' ומערערת על הקונצנזוס הקיים בכיתה. ישבנו לשוחח עם שתיים מן החוקרות החדשות והמבטיחות בפקולטה על הדרך שעשו, המטרות, השאיפות ושנת הלימודים החדשה.

"המטרה שלי היא למצוא את שביל הזהב" ד"ר ליאורה דהן כץ

בין המובילות הראשונות של תחום מדעי הרוח הדיגיטליים באוניברסיטה. ד"ר רננה קידר.

המלאכה שלהם היא להבין מהי האמת, אשר מסתתרת מאחורי העובדות ה'יבשות'. בגלל ששופטים הם בני אדם, יש להם גם סף הקשבה מסוים, דבר שמקשה על המלאכה בסיטואציות עם ריבוי קולות עצום.

אני מאמינה גדולה בחשיבות של כל עדות ועדות. לכן ברור לי שצריך להציע כלי, גם אם לא בהכרח מעשי, שמאפשר לשופטים הקשבה אמיתית וכנה לסיפורים הללו. כחוקרת, אני מאמינה שהכלים האלו יכולים לעזור בניתוח מאפיינים מיוחדים שעולים מהעדויות השונות, לצד מציאת מגמות שונות או דפוסים של סוגי עדות.

נשמע כמו מחקר מעניין וחיוני, אבל למען הסדר הטוב, אפשר דוגמה?
"למשל, כאשר אני חוקרת את משפט אייכמן, משפט שהייתה לו <<<

המשפטים ומדעי הרוח הדיגיטליים, תחום שטרם נחקר בפקולטה. במה המחקר שלך עוסק?

"ההתעסקות העיקרית במחקרים שלי היא עם עדויות, מדובר בחלק מאוד גדול מההליך המשפטי שמשמעותי להכרעת השופטים וכלל לא נכלל בפסק הדין או מפורסם לנו, החוקרים והסטודנטים. אני מנתחת אותן תוך שימוש בכלים לניתוח 'ביג דאטה' - כמויות גדולות מאוד של מידע. המטרה שלי במחקרים היא לנתח את העדות מבלי לאבד את הסיפוריות שלה או לרדד את העדות עצמה למספרים והסתברויות בלבד.

המציאות בבית הדין הבינלאומי או בכל משפט שמתעסק בפשעים חמורים וכולל כמות גדולה מאוד של עדים, כמו למשל משפט אייכמן, היא ששופטים שומעים קולות רבים.

ד"ר רננה קידר

ד"ר רננה קידר מעידה על עצמה שתמיד אהבה ספרות. אף על פי כן היא עשתה תואר ראשון במשפטים באוניברסיטת תל-אביב ביחד עם מדעי המדינה וסיניית. לאחר מכן, התמחתה במחלקת הבג"צים ונשארה שם כארבע שנים. בהמשך עזבה עם משפחתה לאוניברסיטת סטנפורד בארה"ב ועשתה דוקטורט בספרות השוואתית תוך מחשבה שהיא "משאירה את המשפטים מאחור". אולם, 'כל הדרכים מובילות לרומא', וקידר מצאה את עצמה כותבת על תחום הנוגע למשפט וספרות. לבסוף היא חזרה לפוסט-דוקטורט באוניברסיטה העברית. קידר חוקרת את תחום

השנה לימדתי את הקורס דיני עונשין, לסטודנטים בשנה א'. אחד הדברים האהובים עליי בהוראה הוא הבאת אדם להבנה שמה שנראה לו כאמת הוא לא בהכרח האמת או לכל הפחות להעניק לו את האפשרות לפקפק בהנחות היסוד שלו, התוצר הזה מעניק סיפוק רב. אבל, גם אם הקורס בעונשין היה מוצלח במידה מסוימת, המעבר לזום הקשה על יצירת הקשר שדרוש ליחסי למידה פוריים, כמו שאני מאמינה בהם."

נשמע בהחלט מאתגר. נקווה שהשנה, לאחר שכולנו התנסנו במערכת הלמידה המקוונת, החוויה תהיה מוצלחת יותר. באופן כללי, יש לך שיטת הוראה שבה את דוגלת?

"אני חושבת שאקדמאי צעיר לא צריך להיות בעל עמדות נחרצות לגבי מה עובד ומה לא עובד. לכן, אני לא מעוניינת לתת תשובה נחרצת לשאלות הגדולות והחשובות, אלא להעניק את הכלים לבחון מחדש כל עמדה שהיא. אני מנסה לדגול בשיטת 'הפרקליט של השטן' - אני מנסה להרגיש את האווירה בחדר, ואני מסנגרת על הטענות של העמדה שאינה רווחת. אני עושה זאת על מנת להראות את נקודות החולשה של התאוריות והטיעונים. המטרה היא למצוא מה הם הדברים שדורשים שיפור על מנת להגיע לעמדה מגובשת יותר. כמובן שזו שיטה שקשה יותר לנהוג בה במהלך לימודים בזום."

את לוקחת חלק בפרויקטים נוספים בפקולטה?

"השנה אני מרכזת את פרויקט העברית, פרויקט בו סטודנטים משנים מתקדמות עוזרים לסטודנטים שעברית אינה שפת אמם. אני מתחברת לפרויקט הזה בתור מי שהיא בעצמה עולה חדשה שהגיעה באמצע התיכון מניו-יורק. אני מזמינה את כל מי שמתקשה עם העברית במסגרת הלימודים בפקולטה, לפנות לפרויקט שלנו, שיכול לתרום מאוד בהתמודדות עם השפה ועם הלימודים בכלל."

הסתכל גם על השלבים שאחרי הענישה שהם בעלי משמעות מוסרית בעיניי.

למעשה, כיוון מרכזי של המחקר שלי הוא גישור על פערים מאוד גדולים שנוצרו בין גמולנות לבין גישות רבות, למשל התועלתנות. התועלתנות היא גישה שמסתכלת על התועלת העתידית של הענישה הפלילית. הרבה אנשים מייחסים את הבעיות במערכת הענישה היום לגישת הגמול. אני חושבת שאפשר לקרוא לשינויים מקיפים במערכת גם מתוך הנחות יסוד גמולניות, ובאופן שהופך גמולנים, תועלתנים וחוקרים אחרים של המשפט הפלילי לבני ברית בפרויקט המשותף של שיפור המערכת הפלילית."

"כשהוזמנתי להיות מתרגלת, לא רציתי לעשות זאת בגלל שהיה לי פחד קהל. לקח לי כארבע שנים להתגבר על הקשיים הללו. לכן אני רוצה להגיד לכל מי שמפחד לדבר בשיעור, אל דאגה! הפעם הראשונה שהרגשתי נוח לדבר בשיעור הייתה רק בשנה ג'."

עד עכשיו דיברנו רק על המחקר שלך. אבל השנה את סיימת את שנת ההוראה הראשונה שלך בתור מרצה בכירה בפקולטה, איך את מסכמת את השנה?

"ההוראה מאוד קרובה לליבי, לכן ציפיתי לה, אבל כמו כולנו, הקורונה שינתה את התוכניות. התחלתי להתעסק בהוראה כבר כשהייתי מתרגלת באוניברסיטה. למען האמת, כשהוזמנתי להיות מתרגלת, לא רציתי לעשות זאת בגלל שהיה לי פחד קהל. לקח לי כארבע שנים להתגבר על הקשיים הללו. לכן אני רוצה להגיד לכל מי שמפחד לדבר בשיעור, אל דאגה! הפעם הראשונה שהרגשתי נוח לדבר בשיעור הייתה רק בשנה ג'."

<<< הפילוסופיה של הענישה ואת הפוסט-דוקטורט עשיתי במכון ון ליר."

איזה מסלול רב-גוני עברת! מבין התחומים הרבים שאת מתעסקת בהם, מהם תחומי המחקר שלך היום?

"באופן כללי, אני מתעסקת בפילוסופיה של הענישה והדרכים האפשריות לשיפור המערכת הפלילית. כל המחקרים מתמקדים באחריות של בני אדם על המעשים שלהם והאופנים שהחברה תופשת את האחריות הזו. אני בוחנת את ההשלכות של תפישות האחריות הפלילית במשפט הפלילי תוך דגש על שאלות פילוסופיות."

מרכז המחקר שלי היום מתמקד בענישה פלילית והצדקותיה. אני למעשה בוחנת מה הופך את הפרקטיקה שיכולה להיראות ברטלית, למוצדקת. מה הופך אותנו לאחראיים למעשינו, מה מצדיק הטלת עונש על אדם אחר, השאלות הללו עלו כבר אז בשיירות הלאומי. בהקשר זה אני מתמקדת, לעומת רבים מעמיתיי, בדו צדדיות שיש בענישה, כלומר במערכת היחסים בין צדדי הענישה."

במה המחקר שלך מחדש את השיח הפילוסופי?

"האופציה שאני חוקרת היא חשובה משום שהרבה טועים לחשוב, שאם יש ערך באמפתיה והגנה על חלשים, מחובתנו לנטוש את גישת הגמול, משום שהיא מצדיקה ענישה חמורה יותר. הבעיות עם ענישה חמורה יתר על המידה ידועה לכולנו, וניתנות לגינוי גם מתוך תפיסה גמולנית."

התורה הפילוסופית שלי, יכולה דווקא להוביל לשינויים רחבי היקף בדרישה למתינות, תוך שלא שוכחים שהיעדר ענישה עשוי להיות מעשה עוול. המטרה שלי היא למצוא את שביל הזהב. הגמולנות שאני מאמינה בה אף נוגעת לשלבים נוספים שקשורים למערכת הפלילית. בניגוד להוגים רבים שמדברים אך ורק על שלב ההרשעה הפלילית והענישה ככאלו שמכפרים על מעשה העבר, חשוב

פקולטה בצל המגפה

■ נועה באום

למעלה מחצי שנה שמגפת הקורונה מהווה חלק בלתי נפרד מחיינו. ניכר כי לפחות כרגע, המגפה עדיין כאן ואיתה ההגבלות השונות המוטלות עלינו האזרחים. איך בכל זאת מצליחה להתנהל הפקולטה תחת המגפה? והאם ישנם גם דברים חיוביים שצמחו מתוכה?

מחקרה מעניק יחס שוויוני לכל העדים, למשל במשפט איוכמן.

במסגרת הפקולטה למשפטים. האחד נוגע למשפט ודאטה והאחר נוגע למשפט, ספרות וזכויות אדם. שני הנושאים האלו הם חלק בלתי נפרד מהמחקר שלי והעבודה השוטפת שלי.

מבחינת המשנה ההוראתית, אני מנסה לפשט כמה שיותר את החומר הנלמד. אני לא רואה ערך מיוחד בשיח שנעשה ברמה גבוהה באופן מלאכותי. כלומר, אין טעם בידע אם הוא לא מונגש לציבור- ידע מונגש הוא לב החברה הדמוקרטית. הקורסים שלי כוללים חשיבה ביקורתית והענקת ידע בצורה ביקורתית. אני מעוניינת להעביר כלים ולא רק ידע מסוים.

אם המחשבה שתפתח עם הכלים שאני מעניקה, תגיע ותהיה נגד העמדה שלי, מה טוב. הנושאים שאני מלמדת ממהותם כוללים מקום לפרשנות, כל מה שאני רוצה הוא שהיכולת של הסטודנט לגבש עמדה תהיה מושכלת."

יש עוד משהו שתרצי להוסיף לקראת סיום?

"האוניברסיטה העברית לקחה על עצמה החלטה משמעותית- לפתח את מדעי הרוח הדיגיטליים. בעקבות זאת, ההחלטה לפתוח תקן אך ורק לתחום הזה היא ייחודית ופורצת דרך. אני שמחה להיות מהמובילות הראשונות של התחום הזה באוניברסיטה. ולקראת השנה החדשה, אני מאחלת בהצלחה לכל הסטודנטיות, הסטודנטים והסגל בפקולטה." ■

המילה הכתובה לא בתור חרב או בתור כלי. לאחר השילוב עם לימודי וחקר הספרות, אני מביאה את ההבנה של מה היא מילה, מהי הנרטיביות של המשפט עצמו, ובמחקר הנוכחי שלי, שהוא חישובי יותר, הניסיון הוא לראות כיצד לשלב כלים חישוביים מבלי לאבד את המילה וחשיבותה."

מה הוא המרכז למדעי הרוח הדיגיטליים אשר את עומלת להקמתו?

"תפקיד המרכז למדעי הרוח הדיגיטליים הוא לרכז את החוקרים שעוסקים במדעי הרוח הדיגיטליים- ממשק שבו הטכנולוגיה מסייעת לרוח לעשות ניתוח מעמיק יותר. החזון של המרכז הוא לבנות מקום שישרת את כל החוקרים שרוצים להתנסות בסוג מחקר שדורש כלים חישוביים ומיומנויות חישוביות. על אף שההתקדמות הראשונית היא בעיקר במדעי הרוח, מבחינתי כל דיסציפלינה מבוססת טקסט, יכולה להיות חלק מהעבודה במרכז."

האם יש ממשק בין הפעילות הזו לבין פעילות שאת מקדמת בפקולטה למשפטים?

"אני רוצה שיהיה קורס תכנות ייעודי למשפטים. זוהי אוריינות בסיסית של סטודנטים, גם אם לא מתכנתים באופן מעשי, להבין מהי חשיבה דרך מחשב. למשל בארצות הברית יש אלגוריתם שקובע את תקופת המעצר. ההבנה של האלגוריתם היא פשוט התעדכנות עם העולם המודרני.

בנוסף, אני מאמינה שהמערכת המשפטית חייבת להתקדם לעבר שקיפות, זה רעיון דמוקרטי בסיסי. משמעות מעשית אחת של זה נוגעת למשל בפרסום פרוטוקולים של דיונים. בעידן שלנו מי שיש לו את המידע יש לו את הכוח. ברירת המחדל הדמוקרטית היא שהמידע פתוח לכל האזרחים, משום שהמידע הוא של האזרחים."

מעניין מאוד, ומה בנוגע להוראה? השנה אני מעבירה שני קורסים

<<< השפעה תרבותית עצומה, וכמות גדולה של עדים- הניתוח שלי מעניק חשיבות זהה לכל העדויות. אני לא מניחה מי משמעתי יותר, לכן אני לא רוצה לדבר רק על עדויות מפורסמות. המחקר שלי מעניק, באמצעות השימוש בכלים חישוביים, קריאה מדורגת שמתייחסת לכל העדים באופן שוויוני."

אז מה למעשה את מחפשת?

"בשל העומס הכמותי שיש למערכת המשפט הפלילית הבינלאומית, הפרוצדורה המורכבת של הבאת כל עד, וכן שמיעה של עדויות קשות, הפתרון שמצאה המערכת הוא לעבור להצהרות כתובות מרחוק. הפתרון הזה לא מאפשר לממש את זכותם של העדים להישמע בבית המשפט. אני רוצה לחשוב על פתרון אחר, שכולל אלגוריתם שיעזור לשופטים להקשיב. השופט ישמע את כל העדים, אבל הניתוח של האלגוריתם יכול לעזור לו להגיע לצדק באופן נכון יותר, כזה שמכבד את כל העדים."

"אני מאמינה שהמערכת המשפטית חייבת להתקדם לעבר שקיפות, זה רעיון דמוקרטי בסיסי. משמעות מעשית אחת של זה נוגעת למשל בפרסום פרוטוקולים של דיונים. בעידן שלנו מי שיש לו את המידע יש לו את הכוח. ברירת המחדל הדמוקרטי היא שהמידע פתוח לכל האזרחים, משום שהמידע הוא של האזרחים."

כיצד הגעת לחקור את התחום הזה ומדוע הוא מעניין אותך?

"תמיד אהבתי ספרות. במשך כמעט עשרים שנים למדתי מהר, (בין אם בהתמחות או בשירות הצבאי בגלי צה"ל) הגבתי מהר וניסחתי מהר. משהו בי רצה לחשוב על מילים שיש להן יותר זמן להתגבש, להסתכל על

אגודת משפטים תש"ף

נבחרת VIS.

"אפילו שהמצב מאתגר חשוב לזכור שהכל לטובה. נסו להוציא את הטוב מהסיטואציה גם מהדברים הכי קטנים: הנסיעות שנחסכו, שנ"צ עם פיג'מה. תהיו חברים ותשתפו זה את זה. אל תשכחו שכולנו באותה סירה ובסופו של דבר הדברים יהיו חייבים להסתדר."

בנוסף בתחרות נוצרים הרבה מאוד קשרים עם בוררים שפוגשים מרחבי העולם ולצערנו זה משהו שהתפסס.

עם זאת, עדיין התחרונו מול בוררים ושופטים אמיתיים. היה מרשים לראות שלמרות הקורונה, הם התאמצו לקיים את התחרות ולשמור עד כמה שניתן על חוקיה. כך שבסופו של דבר קיבלנו חוויה ריאליסטית ככל הניתן."

"זה עזר לי להבין מה אני רוצה לעשות בהמשך דרכי, וכמובן להיחשף לתרבויות וסטודנטים מאוניברסיטאות אחרות בעולם. התחרות היא מאוד כיפית ומספקת."

אתה ממליץ לסטודנטים להשתתף בתחרויות?

"לחלוטין. אין לי ספק שבתחרות למדתי ורכשתי ידע פרקטי שלא ניתן לי באף קורס אחר. למדתי איך לבנות טיעון בכתב, לוודא שהוא בנוי טוב מבחינה לוגית, ואיך לטעון אותו בעל פה. מעבר לכך מדובר בחוויה מטורפת ובתחרות מאוד נחשבת. זה עזר לי להבין מה אני רוצה לעשות בהמשך דרכי, וכמובן להיחשף לתרבויות וסטודנטים <<<

לוינה. באותו שלב לא ידענו מה יקרה והאם התחרות תתבטל, תידחה או תתקיים בלעדינו. בקבוצת הפייסבוק של התחרות היו דיונים רבים על כך שחשוב לקיים את התחרות בכל מחיר כי מרבית הנבחרות ביטלו השתתפותן.

במשך כל אותו זמן של אי ודאות המשכנו להתאמן. למדתי המון ממנהלי התחרות - נדב קליין ותהילה שוורץ. הפקולטה למשפטים במכללה למנהל היא הפקולטה היחידה בארץ שמתתפת בתחרות בנוסף אלינו ולכן התאמנו מולם. כשהתחיל הסגר והבנו שהתחרות תהיה וירטואלית התאמנו דרך הסקייפ עם נבחרות מרחבי העולם מדי יום. זה עזר לשמור על הרוח התחרותית."

בוודאי מבאס, שנה שלמה להתכונן לדבר מסוים ולצפות לו ובסוף הוא מתבטל. ועוד מדובר בנסיעה לחו"ל! חוויה דיי מגניבה לשלעצמה. כיצד הרגשת?

"אין מה לעשות, ברור שהתבאסתי. זה היה הפרויקט השנתי שלי והשקעתי בו את כל כולי. הייתה תחושה שהשיא זה מן הסתם התחרות עצמה. התבאסתי גם על הפן החברתי, רציתי לפגוש סטודנטים מרחבי העולם, ולשמוע מהם על החוויה הלימודית ועל התחרות מנקודת המבט שלהם.

אבל למעשה התחלנו את ההכנות עוד בקיץ שלפני, מספר אלכסנדר בן שושן אשר ביחד עם ליאור סוקול, נועה רוסינק ומאורי אליאס היוו את הנבחרת המייצגת את הפקולטה.

מהם בעצם שלבי התחרות?

"זאת תחרות מאוד מסודרת. בחודש אוקטובר 2019 קיבלנו את הקייס, מדובר במסמך של 60 עמודים, עם נספחים, טבלאות והוכחות, כך שיש תחושה שמדובר בהליך רציני ולכן התייחסנו אליו גם בהתאם. עבדנו עליו כחודשיים ואז הגשנו את טיעוני המבקשים, מסמך של כ-75 עמודים של תוכן, ביבליוגרפיה ונספחים. זאת הייתה עבודה קשה וסיזיפית כי מדובר בתחרות עם לקסיקון טכני, ועליך לתמך את הטענות שלך בפסקי דין מכל רחבי העולם.

בשלב הבא כל נבחרת קיבלה מסמך שרשמה נבחרת אקראית ברחבי העולם והייתה צריכה להשיב טיעוני נגד לטיעוני המבקשים. אנחנו קיבלנו את הטענות שרשמה הנבחרת של אוניברסיטת אתיופיה. כך בעצם כל נבחרת מתנסה בכתיבת הטענות משני צידי הקייס."

נשמע מרתק, אז כל עבודת הכתיבה הקשה מובילה למעשה לרגע האמת - התחרות בוינה. ספר לנו על הרגע בו הבנת שלמעשה לא תוכלו לנסוע.

"בחודש מרץ, בישרו לנו שלא נטוס

להשקיע בהרצאות מגוונות, פעילויות אינטראקטיביות ומקוונות. בנוסף, אני יכולה לספר שאנחנו כן מתכננים הפתעה במקום הנשף, לא רוצה לעורר ציפייה לאירוע גרנדיוזי אבל בהחלט משהו שיעשה להרבה אנשים טוב על הלב. אז יש למה לחכות."

איזה מסר יש לך לסטודנטים? "אפילו שהמצב מאתגר חשוב לזכור שהכל לטובה. נסו להוציא את הטוב מהסיטואציה גם מהדברים הכי קטנים: הנסיעות שנחסכו, שנ"צ בין השיעורים ושיעור עם פיג'מה. תהיו חברים ותשתפו זה את זה. אל תשכחו שכולנו באותה סירה ובסופו של דבר הדברים יהיו חייבים להסתדר."

לסיכום, ממליצה לסטודנטים להתמודד לאגודה?

"לחלוטין. בחודש נובמבר יערכו הבחירות לאגודת משפטים. מעבר לעובדה שזה לעשות טוב לעצמך ולחברים הסובבים אותך, זאת הזדמנות טובה להכיר - גם את הסגל וגם את הסטודנטים ברחבי הפקולטה. אין ספק שחברי האגודה מכירים בעל פה את התקנון שזה בכלל בונוס, ובנוסף יש גם לא מעט מלחמות אז מי שאוהב להילחם על אינטרסים ודברים שחשובים לו, זה אחלה מקום לשחרר אנרגיות."

VIS - התחרות לבוררות מסחרית בינלאומית

כידוע, מעבר ללימודים השוטפים, הפקולטה מציעה שלל מסגרות ייחודיות, וביניהם תחרויות בינלאומיות. מה עושים כאשר התחרות שהייתה אמורה להיות בוינה ואליה התכוננה הנבחרת במשך שנה, מתבטלת, ועוברת לזום? זה בדיוק מה שקרה לאלכסנדר בן שושן, סטודנט שנה ג' בפקולטה שלקח השנה חלק ב-VIS, התחרות לבוררות מסחרית בינלאומית בחסות ועדת המסחר של האו"ם.

"התחרות עצמה התקיימה באפריל,

ישנם תחומים שהצלחתם לקדם למרות הקורונה?

"בגלל שאירועים רבים כמו הנשף, או מסיבות רבעוניות שתכננו התבטלו, לקחנו חלק מהתקציב שעמד לרשותנו עבור האירועים הללו ויצרנו ועדת מענקים לסטודנטים שהיו זקוקים לסיוע כלכלי. אני שמחה לספר שכל מי שפנה אלינו קיבל בין 400-500 ש"ח מענק ונבצע סבב נוסף של סיוע כלכלי בקרוב."

מרגש לשמוע איך לקחתם כסף שלא היה בו שימוש לטובת מטרה כל כך חשובה ונעלה. מסתמן שגם הסמסטר הנוכחי יהיה כולו, או לפחות רובו, במתכונת מקוונת. איך האגודה מתכוננת לאתגרים הצפויים?

"אנחנו בשיח שוטף על היערכות לסמסטר בצורה כמה שיותר מסודרת. המטרה שלנו הינה שהפקולטה תיערך לשתי תצורות של לימוד - לימוד קורונה ולימוד שגרה. בסופו של דבר חשוב לזכור ולהזכיר שגם האוניברסיטאות הגדולות בעולם נמצאות באותה סירה, ולטענתנו, כמו שהרווארד, ייל ורבות וטובות החליטו שהמסטר הקרוב יהיה מקוון, כך יכולה גם האוניברסיטה העברית. אנחנו נמשיך לעשות הכל כדי למזער את אי הודאות כמה שניתן."

נראה שהסטודנטים בידיים טובות. מלבד העיסוק בקורונה והשלכותיה, ישנם נושאים נוספים שעומדים על הפרק?

"בוודאי. אנחנו עוסקים רבות בסוגיית ההתמחויות. החל מהשנה הקרובה ההתמחויות יימשכו כשנה וחצי, והשוק אינו ערוך לכך. **איתמר אדלשטיין**, יו"ר האגודה פנה במכתב ליו"ר לשכת עורכי הדין ואנחנו פועלים ביחד עם אגודת הסטודנטים של אוניברסיטת תל אביב בנושא.

וכמובן לא פחות חשוב מכך, ברגע שהסוגיות האקדמיות של השנה יתבהרו, לאגודה יהיה יותר זמן

גודת הסטודנטים למשפטים

"היו לנו תוכניות גדולות לשנה. הן בפן החברתי והן בפן האקדמי". מספרת **רום ברקו**, סטודנטית שנה ג' למשפטים ויחסים בינלאומיים שמשמשת כסיו"ר לעניינים אקדמיים באגודת הסטודנטים למשפטים. "הנושאים שעמדו לנגד עינינו היו ייעול הליך ההרשמה לקורסים, השלכות הארכת תקופת ההתמחות, וכמובן הנשף שמהווה מעין גולת כותרת שנתית - אבל הקורונה קטעה הכל".

מה משמעות תפקידך כסיו"ר לעניינים אקדמיים?

"בימים אלה אני לקראת סיום השנה השנייה שלי באגודה. בשנה א' הייתי בדוברות והשנה ריכזתי את הסוגיות האקדמיות הניצבות בפני הפקולטה. באגודה יש סך הכל 25 נציגים מכל השנתונים. אני מסייעת לנציגים בסוגיות עקרוניות ומורכבות יותר, ופותרת עניינים רוחביים שהם מעבר לקורס ספציפי או דברים בציר האקדמי שיש לקדם.

הקורונה פגשה אותנו במועדי ג' של סמסטר א'. בהתחלה היה ברור שאי אפשר להפנות אצבע מאשימה לאף אחד, הרי הסיטואציה תפסה הן את הסטודנטים והן את הסגל האקדמי בהפתעה גמורה. ככל שעבר הזמן והבנו שסמסטר ב' יהיה כולו מקוון, כולל תקופת המבחנים, ציפינו לקבל תשובות. לצערנו לא הצלחנו לקבל מדיניות ברורה מהאוניברסיטה ומהפקולטה המצב נמשך כך עד היום. חשוב לי לציין שיש לנו קשב מלא מהדיקנית ומסגן הדיקן. הם תמיד פתוחים לשמוע אותנו ולקבל את דעותינו וזה לא מובן מאליו כלל. מנגד, אנחנו מרגישים, בעיקר לקראת הסמסטר הקרוב - שאין רצון לייצר וודאות אף על פי שמרחב התמרון מאפשר, למרות המורכבות, להבהיר מעט את התמונה הן ברמת הפקולטה והן ברמה הכלל אוניברסיטאית".

<< מאוניברסיטאות אחרות בעולם. התחרות היא מאוד כיפית ומספקת."

ארגון "לב אחד"

ובתוך עולם של ביטולים והגבלות, יש גם סטודנטים שהרימו את הכפפה ובחרו לסייע לאחרים. נגה כהן סדיקלר, סטודנטית שנה ב' המשלבת משפטים עם מדע המדינה, היא אחת מהם. נגה הקימה את מטה מחוז מרכז בארגון 'לב אחד' וכיום מייצעת למטה הארצי.

"כשהקורונה הגיעה לישראל קראתי מודעה באחת הקבוצות שמחפשים אדם עם ניסיון מבצעי בהקמת חמ"ל סיוע בירושלים והרגשתי שאני לא יכולה להתעלם", היא משחזרת, "יום לאחר מכן מצאתי את עצמי בישיבה ראשונית להקמת החמ"ל שהוקם תוך 24 שעות מאפס".

מהו ארגון 'לב אחד' שמטעמו פעלת?

"לב אחד' הוא ארגון שהוקם בשנת 2005, במטרה לייצר תשתית להפעלה מקצועית ומאורגנת של מתנדבים במצבי חירום. הארגון למעשה רדום בשגרה ומתעורר

רואים את הניצוץ בעיניים של המתנדבים. לב אחד, מימין לשמאל: איתי, נעמי ונגה.

מתנדבים ונותן פלטפורמות כמו שליחויות, חלוקת סלי מזון ועוד פרויקטים רבים נוספים."

נשמע כמו עבודת קודש, איך באמת מקימים חמ"ל מאפס?

"מצאנו מקום, הבאנו מחשבים בתרומה, גייסנו מתנדבים ותוך 24 שעות החמ"ל כאמור פעל והחל לקבל פניות. יש לנו מאגר של מתנדבים אשר יושבים על מתן מענה לפניות. המטרה היא לא להטריד את המתנדבים, ולהשתמש בהם בתבונה. כדי לנהל את כל המערך בצורה הנכונה והיעילה ביותר, הכשרנו מנהלי חמ"ל ומשמרות.

מרבית המתנדבים שלנו היו מכיניסטים וסטודנטים, וביניהם סטודנטים רבים מהפקולטה. מהרגע שהחמ"ל החל לפעול קיבלנו מאות פניות מדי יום, כשהשיא היה כמעט אלף פניות. החמ"ל הירושלמי שהקמנו היה אחראי על כל מחוז מרכז. היו לנו 86 רשויות מקומיות וערים תחת המחוז. בגלל הגודל והמורכבות, כאשר התחלנו לפעול בנושא חלוקות המזון, שיתפנו פעולה עם פיקוד העורף, משרד הרווחה והמשרד לשוויון חברתי. זה הפך להיות ממש כמו צבא חברתי.

על כל מה שקשור לחמ"ל וענייני רווחה הייתה אחראית נעמי אהרון,

מאות פניות להתנדבות ביום. נגה בפעולה.

אולי זה הגיוני, בהתחשב בעובדה שאתם פעילים רק בזמני חירום ואנחנו מקווים שלא יהיו כאלה השנה. בכל מקרה, לפעמים גם צריך עשות דברים בשביל הנשמה, ובוודאי אפשר לראות את האושר והסיפוק על פניהם של המתנדבים.

"לגמרי, בתור מי שתפעלה את המתנדבים ולא דיברה ישירות עם הפונים, לא ראיתי את פניהם של אלו שאנו מסייעים להם. אבל למעשה חוותי את העשייה דרך המתנדבים, בעיקר זכורים לי המבטים שלהם במשמרות הראשונות.

אחד המקרים שהיה לנו למשל, היה של אישה מבוגרת שהייתה במצוקה. המתנדבת סיפרה שהשיחה איתה הייתה ממש קורעת לב ושהיא לא

ידעה איך נצליח לעזור לה. הבטחתי לה שנצליח, לא משנה מה, ואכן היא קיבלה מאיתנו מענה מקסימלי. בסוף היום ממש ראיתי את הניצוץ בעיניים של המתנדבת ואת התרגשותה."

"בסוף היום ממש ראיתי את הניצוץ בעיניים של המתנדבת ואת התרגשותה."

הלימודים. בסופו של דבר אני שמחה שלא ויתרתי על ההתנדבות, אבל גם שהשקעתי בלימודים."

מה למדת מההתנדבות?

"למדתי לעבוד עם המתנדבים, שלמעשה לא חייבים לנו כלום ועושים הכל מטוב ליבם. הפעלת המתנדבים והדרישות מהם היו מאוד גבוהות: טלפונים, ישיבות עד אחת בלילה ובקשות לא פשוטות. למדתי על עצמי ועל יכולות הניהול שלי, ובנוסף זכיתי להכיר חברים חדשים וטובים."

איך מצטרפים אליכם?

"נכנסים לאתר 'לב אחד' ונרשמים למאגר המתנדבים שלנו. לצערנו כרגע האוניברסיטה לא מכירה בארגון כ-2 נ"ז התנדבותי."

סטודנטית שנה ב' שלומדת משפטים ועבודה סוציאלית. היא יזמה את הפרויקטים של שינוע ציוד רפואי, ייצור ציוד רפואי אצל אנשים פרטיים וחלוקת סלי מזון. חלק הם איתי לוי, גלעד חג'בי, דניאל שרגא, הדר כץ ורנה נוביץ' וכמובן עוד רבים שנרתמו ועזרו בצורה מדהימה ומרגשת."

איך הצלחת לשלב התנדבות כל כך משמעותית ואינטנסיבית עם הלימודים באוניברסיטה?

"בחודש-חודשיים הראשונים של הקורונה זה היה בראש מעייני, פיתחתי קשר רגשי למפעל ולמהות והבנתי ששם צריך אותי. בסוף חודש מאי כשהסתיים הגל הראשון התחלתי להשלים שיעורים ואין ספק שכל התקופה הייתה מאוד אינטנסיבית ולא פשוטה. במהלך הסגר הייתי רוב היום ב'לב אחד' אבל מצד שני ניסיתי לא להזניח את

זכיתי להכיר חברים חדשים וטובים. יעל ונגה.

הוא להקשיב לקהילות שלנו ולסייע משפטית, ובכך להנגיש את המשפט לאוכלוסיות מוחלשות, ולפעול להסרת חסמים למשפט. בעריכת דין קהילתית הפונה הוא זה שמוביל את התהליך ומקבל את ההחלטות מתוך ידע והבנת האפשרויות שעומדות בפניו. הפונה מעורב לחלוטין בכל התהליך כי אנחנו לא יודעים יותר טוב ממנו מה הוא צריך.

אם ניקח למשל את המוקד בקטמונים, מדובר בקבוצה של אימהות חד הוריות שהקימה מאהל בגן סאקר בירושלים וביקשה להגמיש את הקריטריונים לדיוור ציבורי. לפני שבע שנים נפגשה **ורדית** עם הנשים הללו והבינו שיש צורך בהקמת מוקד סיוע בשכונה. היום כל מי שזקוק לדיוור ציבורי בירושלים מגיע למוקד הזה, העירייה פונה אלינו, והפונות שלנו מצטרפות לדיונים רלוונטיים בכנסת. אנחנו גם חלק מפורום הדיוור הציבורי.

איך עבודתכם משתלבת עם השיעורים העיוניים?

"השבוע מורכב משיעור עיוני שמועבר על ידי אחד המנחים: **עו"ד ורדית דמרי-מדר**, או <<<

"זה שאני עורך דין לא אומר שאני יודע יותר טוב מהאנשים בשטח מה הם צריכים. יש כאן עניין של צניעות, התפקיד שלנו הוא להקשיב לקהילות שלנו ולסייע משפטית, ובכך להנגיש את המשפט לאוכלוסיות מוחלשות, ולפעול להסרת חסמים למשפט."

קהילתי. במוקד זה אנחנו מעניקים סיוע משפטי למשתתפים בתוכנית השיקום של מערכת בתי המשפט לעברינים מורשעים."

מה זה אומר להיות עורך דין קהילתי?

"עריכת דין קהילתית מבטלת היררכיות ועוסקת בשיתוף והקשבה פעילה מצד עורך הדין הקהילתי כלפי הפונים והקהילות אותם מייצג. 'השטח' הוא זה שמכתיב לקליניקה את העבודה שלה וזו בדיוק התורה של עריכת הדין הקהילתית. זה שאני עורך דין לא אומר שאני יודע יותר טוב מהאנשים בשטח מה הם צריכים. יש כאן עניין של צניעות, התפקיד שלנו

עו"ד אוהד אמר, מנחה הקליניקה לצד **עו"ד ורדית דמרי-מדר**, היה פעיל חברתי עוד לפני שהפך למשפטן. "מבחינתי התואר במשפטים הוא כלי נוסף להובלת שינוי חברתי, כאשר הקליניקות המשפטיות הן האמצעי הטוב ביותר למימוש המטרה", הוא מספר, "אני בן 38, נולדתי וגדלתי באופקים. עיירת פיתוח שצמחה מן המעברות. גדלתי אל תוך המציאות של פערים חברתיים והייתי ערני להם מגיל צעיר. אני מאמין שהדרך לצמצום הפערים בחברה היא הטמעת זכויות חברתיות כלכליות בשיח הישראלי והסרת החסמים הקיימים. היום אני מתגורר ביפו, שותף בהקמת עמותות לחינוך דו לאומי ודו קיום, ומנחה בשבע השנים האחרונות את הקליניקה לייצוג אוכלוסיות בפריפריה לצד **עו"ד ורדית דמרי-מדר**, המשמשת גם כמנהלת המקצועית של המרכז לחינוך משפטי קליני".

מהי מטרת הקליניקה וכיצד היא מגשימה אותה?

"הקליניקה מנגישה זכויות חברתיות כלכליות לאוכלוסיות מהמעמד הנמוך באמצעות עריכת דין קהילתית. הקליניקה עובדת מלמטה למעלה - אנחנו מפעילים 6 מוקדי סיוע ברחבי ירושלים, מטפלים במאות מקרים פרטניים בשנה, ומהמקרים הפרטניים אנחנו יוצאים אל המאקרו ונוקטים בפעולות רחבות לשינוי מדיניות באמצעות עתירות לבג"ץ, חתירה לשינוי חוקים, הגשת ניירות עמדה לכנסת ולממשלה וקשר שוטף עם הרשויות.

המוקדים נותנים מענה לאוכלוסיות שנמצאות בשוליים החברתיים. יש לנו מוקד בשכונה החרדית נווה יעקב; במרכז קליטה ליוצאי אתיופיה; במזרח ירושלים על מנת לתת מענה לאוכלוסייה הערבית בעיר; בשכונת הקטמונים ישנו מוקד ייעודי לאימהות חד הוריות; מוקד נוסף בשכונת קריית מנחם; והמוקד השישי נמצא בבית המשפט

השיעורים עוסקים במתן ארגז הכלים לעורך דין החותר לשינוי חברתי. חברי הקליניקה.

"התפקיד שלנו הוא להקשיב לקהילות שלנו ולסייע משפטית." עו"ד אוהד אמר.

הגיבורים של החלשים

■ נועה באום

הקליניקה לייצוג אוכלוסיות בפריפריה מסייעת בימים כתיקונם למגוון רחב של אוכלוסיות מוחלשות בירושלים, ועוזרת להם למצות את זכויותיהם. משפקד אותנו משבר הקורונה, הבין עו"ד אוהד אמר, מנחה הקליניקה, שחייבים לפעול והקים יחד עם הסטודנטים את קבוצת הפייסבוק "חמ"ל חברתי - משבר הקורונה 2020" שמונה היום כמעט 6,000 אנשים. אמר מספר על העבודה עם האנשים שנמצאים בחצר האחורית של החברה ועל ההישגים אליהם מגיעה הקליניקה בעבודה מול המשרדים הממשלתיים והכנסת.

חשוב שסטודנטים יבינו שיש אחריות חברתית שנלווית לגלימה. חברי הקליניקה בסניף למזרח ירושלים.

עצמי הולך עם פונה ממזרח ירושלים למשרד הפנים, ונתקל לראשונה באפליה הזו שכל הזמן מדברים עליה. זה חשף אותי לתרבויות שונות ואיתן גם מצוקות שונות, אני מרגיש שפתאום אני רואה תמונה רחבה יותר על המדינה והחברה שלנו, וזה השיעור המרכזי שקיבלתי מהקליניקה."

אוהד, תרצה לומר משהו לסיום?

"חשוב לי שסטודנטים למשפטים יבינו שיש אחריות חברתית שנלווית לגלימה. אין לי ציפייה שסטודנטים בקליניקה יהפכו לסטודנטים לזכויות אדם, אבל חשוב לי שגם סטודנט שיהיה לעובד בפירמת עריכת דין מסחרית או לעובד מדינה, יזכור שעם התפקיד ישנה אחריות כלפי האוכלוסיות שפגש, ואלה שלא פגש, ויזכור שיש לו בארגז הכלים את עריכת הדיון לשינוי חברתי והיכרות עם הזכויות החברתיות. עליהם להבין שהמשפט והכלי המשפטי הוא מצרך הרבה יותר נדיר עבור אנשים שחיים בעוני, הם זקוקים להגנה ולייצוג משפטי ועלינו להיות שם בשבילם."

לא מגיע לה לקבל דיוור ציבורי. במשך שנים הקליניקה הגישה בקשות להחריג אותה עקב המצב הקשה בו הייתה מצויה. בעקבות הקורונה ראיינו אותה בכלי התקשורת, ניצלנו את המומנטום והגשנו שוב בקשה ולשמחתנו היא הגשימה חלום של שנים וקיבלה דיוור ציבורי."

מה למדת מהקליניקה?

"חינוך קליני להבדיל מחינוך אידיאולוגי חושף את המציאות כפי שהיא ללא העברת מסר או נרטיב ספציפי. הדבר המרכזי שקיבלתי מהקליניקה הוא האפשרות לצאת מתבניות מחשבתיות ולפגוש את המציאות כפי שהיא."

יוסף גלב, סטודנט שנה ג' בפקולטה שלקח גם הוא חלק בקליניקה השנה מוסיף: "אני בחור חרדי, והלכתי לקליניקה כי היה נראה לי מאוד טבעי לעזור לאוכלוסייה החרדית המוחלשת. לבסוף עבדתי גם על פניות ממזרח ירושלים. זאת הייתה חוויה ממש מכוננת עבורי. החברה החרדית היא חברה מאוד הומוגנית וסגורה, כך שלא יצא לי להיתקל בדעות אחרות. פתאום מצאתי את

עבודת החמ"ל האינטרנטי גם השנה כי הרבה אנשים מבקשים את הסיוע גם באופן מקוון."

סטודנטים מספרים

אביה סקלסקי, סטודנטית שנה ג' בפקולטה שלקחה חלק בקליניקה בשנה שעברה, מספרת על החוויה שלה בקליניקה:

"הגעתי לקליניקה כי רציתי להתנסות בחוויה פרקטית במסגרת הפקולטה, והנגשת ידע משפטי לאוכלוסיות מוחלשות הייתה נראית לי חשובה. שובצתי במוקד שנקרא 'המעברה' בשכונת הקטמונים ועבדתי בעיקר עם אימהות חד הוריות בתחום הדיור הציבורי. הרגשתי שהרבה פעמים יושב מולי פונה שנדהם מכמה שאנחנו רוצים לעזור. מדובר באנשים שרק רגילים לשמוע 'לא' ולראות דלתות נסגרות. זה מפגש מאוד פורמלי מצד אחד אבל מנגד גם מאוד אישי כי האדם חושף אותך לכל הנדבכים השונים והמורכבים בחייו."

ספרי לנו על מקרה שנגע בך במיוחד "עבדתי עם פונה שלפי 'החוק היבש'

"לשמחתנו, השר הורה להפוך את הנייר שלנו לחוק וכך המדינה אפשרה לקבל שתי קצבאות בתקופת קורונה- למשך שנה. מדובר בהצלחה כבירה וחשובה, שלא בטוח שהייתה מקודמת ברמה העקרונית אלמלא העבודה השוטפת עם אנשי השטח שלנו."

החוק אי אפשר לקבל יחד שתי קצבות. כלומר אדם שמקבל גם דמי אבטלה וגם קצבת נכות או קצבת הבטחת הכנסה- לא יקבל כפל קצבאות. המצב שנוצר היה כמובן אבסורדי לאור המציאות הכפויה שבה המונים הוצאו לחל"ל או פוטרו. נוצר מצב ש-80,000 איש אשר מקבלים קצבאות קיום, לא יכולים לקבל גם דמי אבטלה. הקליניקה פנתה לכנסת וניסחה הצעת חוק ונייר עמדה. הצגנו את הנייר למנכ"ל הביטוח הלאומי ולשר הרווחה שהיה אז **אופיר אקוניס**. לשמחתנו, השר הורה להפוך את הנייר שלנו לחוק וכך המדינה אפשרה לקבל שתי קצבאות בתקופת קורונה- למשך שנה. מדובר בהצלחה כבירה וחשובה, שלא בטוח שהייתה מקודמת ברמה העקרונית אלמלא העבודה השוטפת עם אנשי השטח שלנו.

בנוסף, כיוון שרשות התעסוקה הודיעה שיש להגיש את כל תביעות האבטלה המקוונות רק בעברית, העמדנו מתנדבים מחיפה עד באר שבע בשיתוף ארגונים שונים וביצענו מעל אלף תרגומים למסמכים."

הישג מרשים. בעצם רוב העבודה שלכם, ושל כולנו, הפכה למקוונת. איך צפויה להיראות הקליניקה השנה?

"אני יודע שגם בתחילת השנה הקרובה נעבוד עם המוקדים בצורה טלפונית. יש מערכת יחסים בין הפקולטה לשטח שכבר אי אפשר לנתק. בנוסף, אנחנו ממשיכים עם

המסמכים מערבית לעברית, הליך שכמובן כרוך בתשלום לנוטריון. הסטודנטית שלוותה אותה פנתה אליי, ניסחנו מכתב עקרוני על כך שלא הגיוני לדרוש מאדם שמבקש סיוע בשכר דירה תרגום מסמכים על ידי נוטריון באלפי שקלים. לאחר שלא קיבלנו מענה שלחנו מכתב נקיטה לפני הליכים משפטיים ותוך 24 שעות המשרד שינה את המדיניות והפונה הגישה את הבקשה."

וואו נשמע שאתם עושים עבודה מרגשת ומתגמלת. כיצד מגפת הקורונה השפיעה על הנעשה בקליניקה?

"בתחילת מרץ, קצת לפני הסגר, כשהתחילו ה'בידודים', נכנסתי לבידוד בעצמי וקיבלתי הצפה מפונים שמפחדים להגיע לביטוח לאומי וללשכות האבטלה. היו לי מאות פניות בכמה ימים כי אף אחד לא הבין מה קורה ומה צריך לעשות. היה ממש כאוס.

הבנתי שחייבים לעשות מעשה. פניתי במייל נרגש לכל הסטודנטים שלקחו חלק בקליניקה בשבע השנים האחרונות וביקשתי מהם להתנדב בשתי קבוצות הפייסבוק שפתחתי הנקראות "חמ"ל חברתי- משבר הקורונה 2020", קבוצה אחת בעברית ואחת בערבית. תוך 24 שעות מעל 60 סטודנטים התנדבו להפעיל את הקבוצות אשר מונות כיום כמעט ששת אלפים איש. בקבוצות נשאלות אלפי שאלות והמתנדבים נותנים מענה שוטף. הכל מתנהל בצורה מאוד מסודרת: יש משמרות, דו"חות, וטבלאות אקסל. אנחנו גם עונים על שאלות וגם מתרגמים את ההנחיות מהשפה המשפטית והלא ברורה לשפה פשוטה ומובנת.

מעבר לפעילות הקבוצה בפייסבוק, הקורונה גם השפיעה בצורה בלתי נתפסת על האוכלוסיות המוחלשות איתן אנחנו עובדים. בישראל דמי אבטלה נחשבים כקצבה, ועל פי

<<< **ד"ר אבישי בייניש,** המנחה האקדמי שמגיע אלינו מבית הספר לעבודה סוציאלית.

השיעורים עוסקים במתן ארגז הכלים לעורך דין החותר לשינוי חברתי. המטרה בשיעורים היא לתת לסטודנטים כלים לניתוח המציאות והמשפט כפי שהוא משתקף בחייהם של הפונים שלהם. בנוסף אנחנו מלמדים את הסטודנטים גם על הגופים והכלים הפרקטיים מולם אנו עובדים, למשל מה זה דיוור ציבורי ואיך קוראים תלוש משכורת."

ספר לנו על מקרים בולטים שזכורים לך מהשנה החולפת בקליניקה.

"השנה **ורדית** הגישה יחד עם סטודנטיות ערעור נגד שירות התעסוקה הנוגע להתייצבות להכשרה תעסוקתית. על אדם שלוקח חלק בתוכנית, להתייצב לכל המפגשים אלא אם הוא מציג אישור רפואי שאין ביכולתו להגיע. הפונה שלנו הציג אישורים רפואיים והרשות סירבה להתייחס וכאן נכנסנו לתמונה. בנוסף, ישנה בעיה רוחבית איתה אנחנו מתמודדים ברשות התעסוקה במזרח ירושלים שפשוט לא עומדת בנהלים הנדרשים. אנחנו עובדים מולה על מנת לפתור את הבעיה ולעזור לכמה שיותר פונים.

מקרה רוחבי נוסף שטיפלנו בו השנה הגיע אלינו בזכות המוקד במרכז הקליטה ליוצאי אתיופיה. נחשפנו לעובד שמירה שסיפר לנו שלא שילמו לכל העובדים את קצבאות הפנסיה להן הם זכאים. ברגע שייצגנו מקרה אחד בבית המשפט וניצחנו, החברה שילמה לכל העובדים את הפנסיה.

העבודה אצלנו היא לא שגרתית. בימים עוד בטרם התחילה השנה האקדמית ואנחנו כביכול בחופש, הפונים שלנו עדיין זקוקים לעזרה. למשל ממש השבוע פונה שלנו השיגה את כל המסמכים הנדרשים על מנת להגיש את הבקשה שלה לסיוע בשכר דירה. משרד השיכון והבינוי דרש ממנה לתרגם את

[f Officiallawhuji](#) // [HujiLawOfficial](#) חפשו אותנו <
